

Promodoc:
Promovendus en docent in het
primair en voortgezet
onderwijs

Kiezen voor jonge, excellente academici voor de klas

Aan de Minister en Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur & Wetenschap
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag

Utrecht, 22 februari 2013

Betreft: Pomotietrajecten in het PO en VO

Geachte mevrouw Bussemaker, heer Dekker,

Algemeen wordt aangenomen dat “goed onderwijs staat of valt bij de kwaliteit van de docent” (zie bijvoorbeeld Onderwijsraad *Kiezen voor kwalitatief sterke leraren*, p. 14). In rapporten van de Onderwijsraad en McKinsey wordt steevast het belang van goede docenten onderstreept. Nederland kampt, bovendien, met een verwacht lerarentekort vanaf 2015, mede door de vergrijzing. Het is daarom tijd om nu actie te ondernemen.

Het Interstedelijk Studenten Overleg (ISO) heeft daarop het volgende bedacht: maak het mogelijk om te promoveren naast een lerarenbaan op het primair en voortgezet onderwijs (PO en VO). Het is nu veelal gebruikelijk om bij een universiteit te promoveren en om op een universiteit les te geven. In ons voorstel wordt dit gecombineerd met werk in het primair en voortgezet onderwijs. Promovendi zullen nog steeds hun PhD-grad halen aan een universiteit.

Middels deze weg bieden wij u dit advies aan die wat ons betreft een stap in de goede richting is om het voor jonge, excellente academici aantrekkelijk wordt om in het primair en voortgezet onderwijs een baan aan te nemen. Het doel van dit advies is om enerzijds kwalitatief goede docenten voor de klas te krijgen en anderzijds om het lerarentekort terug te dringen.

In dit advies geven we enkele beleidsaanbevelingen die dit mogelijk zouden kunnen maken. Het zou goed zijn hier op zo kort mogelijke termijn mee te beginnen zodat er ingespeeld kan worden op het tekort van 2015.

Wij worden graag uitgenodigd voor een gesprek om onze ideeën nader toe te lichten.

Hoogachtend,

Thijs van Reekum
Voorzitter Interstedelijk Studenten Overleg

1. Aanleiding

Het primair en voortgezet onderwijs hebben een dringende behoefte aan kwalitatief sterke docenten. Het gebeurt te weinig dat jonge talenten kiezen voor een beroep in het PO en VO. Dit komt mede doordat een baan in het onderwijs niet aantrekkelijk genoeg is. In het recente rapport van de Onderwijsraad zijn in aanvulling op commissie Rinnooy Kan een viertal aanvullende aanbevelingen gedaan:

1. Maak meer gebruik van werving en selectie
2. Verhoog de beroepsstandaard
3. Stimuleer onderwijskundig leiderschap
4. Werk in de regio nauw samen aan kwaliteit en kwantiteit

Het is van groot belang dat er verandering in het PO en VO komt, aangezien de potentieel-leercurve door de jaren heen afneemt: op jonge leeftijd kunnen veel kennis en vaardigheden aangeleerd worden, terwijl op latere leeftijd dat potentieel beperkt is. Dit brengt ons tot de conclusie dat er (meer) ingezet zou moeten worden om goede en kwalitatief sterke leraren voor jongste leerlingen van ons land komen te staan. Het gaat immers om de toekomst van ons land

2. Analyse

Een groot deel van de analyse van het “lerarenprobleem” is al gegeven in het advies ‘Kiezen voor kwalitatief sterke leraren’ van de Onderwijsraad en ‘*From good to great*’ van McKinsey. Daarnaast leert het schoolvoorbeeld Finland ons dat de beste leerlingen kiezen voor een lerarenbaan, mede omdat het leraarschap veel autonomie en mogelijkheden om jezelf te ontwikkelen kent. In Nederland kennen we dat nauwelijks. Algemeen wordt aangenomen dat weinig jonge talenten voor het onderwijs kiezen vanwege de lage status van het leraarschap en de beperkte mogelijkheden tot zelfontplooiing.

De Onderwijsraad stelt dat het tekort vanaf 2015 duidelijk zichtbaar gaat worden en concludeert ook dat er steeds minder eerstegraads docenten voor de klas staan (Onderwijsraad *Kiezen voor kwalitatief sterke leraren*, p. 16). Die conclusie is problematisch omdat eerstegraders vaak een universitaire opleiding hebben en zo voor het VWO van groot belang zijn. Juist die groep docenten weet wat het deel Voorbereidend betekent in VWO. Het is ook problematisch, stelt het rapport van de Onderwijsraad, omdat: “De toenemende complexiteit van het werk zal een steeds groter beroep doen op de (academische) kwaliteiten van de leraar” (Onderwijsraad *Kiezen voor kwalitatief sterke leraren*, p. 14). Dit komt door het feit dat we in een steeds kennisintensievere samenleving (gaan) leven. Er zal op een of andere wijze tegemoet moeten worden gekomen aan het tekort op dit vlak. Een academicus voor de klas heeft in die zin de voorkeur, omdat er vroeg in de onderwijsketen al nadruk wordt gelegd op de hoeveelheid kennis die er beschikbaar is en hoe met deze hoeveelheid kennis om te kunnen gaan.

3. Aantrekkelijk alternatief voor afgestudeerden

Er zijn tal van maatregelen die genomen kunnen worden om het leraarschap te versterken. Zo beveelt het rapport van McKinsey aan om meer in te zetten op feedback van docenten aan elkaar: laat ‘zwakke’ docenten leren van ‘sterke’ docenten. De Onderwijsraad pleit voor onder andere meer selecterende mechanismes en registers.

Het ISO heeft gekeken naar deze opties en vindt dat het van groot belang is dat deze serieus worden genomen. Het vak van docentschap heeft een grote betekenis aangezien het om de toekomst van velen gaat en daarmee ook in het belang is van ons land. Het is daarom dat wij in aansluiting van de bovengenoemde aanbevelingen een extra optie willen aandragen: de “promodoc” (een portmanteau van promovendi en docent). Promovendi die zowel promoveren als lesgeven op

een basis of middelbare school. Deze mogelijkheid speelt in op de aanbevelingen van zowel de Onderwijsraad en McKinsey. Beiden zeggen in gesprekken dit initiatief te omarmen.

4. Implementatie

Volgens McKinsey zijn er twee manieren om “*from good to great* [education, ISO]” te komen. Enerzijds door te kijken naar een betere uitstroom en anderzijds door een betere kwaliteitscultuur. Door de promodocs aan te bieden, wordt tegemoet gekomen aan deze aanbevelingen. Ook wordt voor een groot deel voldaan aan de aanvullende adviezen van de Onderwijsraad (met name de eerste twee: meer werving en selectie en een verhoging van de beroepsstandaard).

Werk

Het idee is om de promodoc een 50/50 aanstelling te geven: 50% van de tijd wordt besteed aan het lesgeven en de andere 50% aan een promotie. Het is, met het oog op continuïteit en enige vastheid in de baan zelf, van belang dat er twee aaneengeschakelde dagen kunnen worden besteed aan het lesgeven en aan het promotietraject.

Financiering

Het promodocprogramma wordt idealiter zo gefinancierd dat het tot meer promotieplekken leidt. De overheid kan structurele fondsen vrijmaken of gebruikmaken van het huidige lerarenfonds. Door dit programma aan te bieden wordt het voor jonge, excellente academici interessant om in het primair of voortgezet onderwijs te werken en zal op termijn ook het lerarentekort kunnen worden teruggedrongen.

Snelheid

Met het oog op het lerarentekort, dat er aan dreigt te komen in 2015, is het verstandig om zo spoedig mogelijk over te gaan met de implementatie van de promodocs. Er zijn wel enkele dingen waar rekening mee moet worden gehouden: het opleiden van promovendi tot leraar en bekendheid van de mogelijkheid. Het zal even duren voordat het effect van de invoering zichtbaar is.

Promotie

Het blijft wel zo dat de PhD –graad behaald wordt aan een universiteit. Voor de kwaliteit van lessen en de promotie is goed begeleiding van de school en de universiteit essentieel. Als de kandidaat nog geen lesbevoegdheid heeft, dan kan deze behaald worden via een educatieve minor of een leer-werktraject. Daarmee krijgt de promovendus niet alleen een doctorstitel, maar ook een eerstegraadslesbevoegdheid.

Samenwerking

Noodzakelijke voorwaarde voor het promodocprogramma is een intensieve samenwerking tussen universiteit en scholen. Er moeten afspraken gemaakt worden over hoe de tijd verdeeld gaat worden tussen het promoveren en doceren. Daarnaast moet de kwaliteit van zowel het doceren als het promoveren gewaarborgd worden. Dit kan door de promodoc de gelegenheid te geven om twee dagen achtereen zich volledig te richten op één van de twee onderdelen.

Tijdens de studie

Idealiter wordt het mogelijk om in de onderzoeksmaster een educatieve minor verplicht op te nemen. De onderzoeksmaster is een 2-jarige master die zich richt op een promotieplek. Promotieplekken gaan tegenwoordig vaak gepaard met lesgeven. Bij een aanstelling aan een universiteit moet er meestal ook gedoceerd worden aan studenten; er zijn slechts een beperkt aantal plekken beschikbaar waar alleen onderzoek wordt gedaan. Als dit advies wordt overgenomen, dan zou er gekeken moeten worden naar een manier om de kwaliteiten van het docentschap aan te leren. Op korte termijn zou er gedacht kunnen worden aan leer-werktrajecten.